

طراحی سیستم پشتیبان تصمیم برای انتخاب تأمین کننده در محیط تخفیفات چندگانه (مطالعه موردی شرکت امرسان)

مرضیه شاهرزائی^۱، مهدی سیف برقی^۲، رضا احتشام رائی^۳

چکیده: در این پژوهش به ارائه اجزای اصلی یک سیستم پشتیبان تصمیم به منظور پشتیبانی برای ارزیابی و انتخاب تأمین کنندگان در حالت چندمحصولی، از چند تأمین کننده با ظرفیت محدود پرداخته می شود. بدین منظور سه نوع مدل متفاوت تخفیف پیشنهاد می شود و هر تأمین کننده براساس یکی از این سه مدل، تخفیفات خود را ارائه می کند. ابتدا براساس مطالعه های انجام شده، معیارهای مؤثر در ارزیابی توانمندی تأمین کنندگان استخراج می شود. این عوامل با توجه به موقعیت خرید، نوع صنعت برای خرید محصول های مورد نیاز، توسط خریدار انتخاب و میزان اهمیت آنها تعیین می شود سپس با استفاده از مدل های تصمیم گیری چندمعیاره به ارزیابی تأمین کنندگان پرداخته، امتیاز هر یک از آنها محاسبه می شود. در این مرحله برای تبدیل معیارهای کیفی به کمی از اعداد فازی استفاده شده است. تأمین کنندگان برحسب امتیازهای کسب کرده، رتبه بندی می شوند. سهم هر تأمین کننده از کل مقدار سفارش مورد نظر براساس یک مدل ریاضی چندهدفه با اوزان مشخص، تعیین می شود. در این مدل ریاضی برای جبران کمبود بودجه خریدار، امکان استفاده از وام با نرخ بهره معین لحاظ شده است. در پایان، نتایج مدل ریاضی چندهدفه ارائه شده به عنوان هسته اصلی این DSS با استفاده از الگوریتم ژنتیک در نرم افزار MATLAB برای تأمین سه قطعه (کمپرسور، موتور فن و ترموستات) در شرکت امرسان مشخص می شود.

واژه های کلیدی: مدیریت زنجیره تأمین، مدل ریاضی چندهدفه، سیستم پشتیبان تصمیم، الگوریتم ژنتیک و تخفیفات چندگانه

۱. کارشناس ارشد مدیریت فناوری اطلاعات، دانشگاه الزهراء (س)، دانشکده فنی و مهندسی، تهران، ایران

۲. دانشجوی دکتری مدیریت صنعتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

۳. استادیار دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۱۱/۲۵

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۱/۰۳/۲۳

نویسنده مسئول مقاله: مرضیه شاهرزائی

E-mail: Shahrezaee.marzieh@gmail.com

مقدمه

در محیط پرتلاطم و غیرقابل پیش‌بینی جهان امروز، موفقیت یک بنگاه بستگی زیادی به توانایی هماهنگی آن در شبکه پیچیده ارتباطات در میان اعضای زنجیره تأمین خواهد داشت [۱۴]. مدیریت زنجیره تأمین به عنوان یک رویکرد یکپارچه برای مدیریت مناسب جریان مواد و کالا، اطلاعات و جریان پولی و توانایی پاسخ‌گویی سریع به شرایط محیطی است و تعیین تعداد تأمین‌کنندگان و نیز یافتن روشی برای بهترین رابطه با تأمین‌کنندگان، از مهم‌ترین مطالب مطرح‌شده در زنجیره تأمین است [۱۰]. برای دستیابی به زنجیره تأمین مناسب، یکی از مهم‌ترین فرآیندهایی که در هر سازمانی مطرح می‌شود، فرایند ارزیابی، انتخاب و بهبود مستمر تأمین‌کنندگان است. هزینه‌بر و وقت‌گیر بودن فرایند انتخاب تأمین‌کنندگان از یک سو و توانمندی روزافزون تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات از سوی دیگر، موجب حرکت سازمان‌ها به سمت توسعه سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌شده است [۲۲]؛ از این رو ایجاد یک سیستم پشتیبان تصمیم‌گیری برای ارزیابی و انتخاب تأمین‌کنندگان مناسب، به کمک ابزارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات برای کاهش وابستگی صرف به شهود افراد، ضروری به نظر می‌رسد. سیستم پشتیبان تصمیمی که در این پژوهش طراحی می‌شود، توانمندترین تأمین‌کنندگان را متناسب با نوع محصول انتخاب می‌کند و استفاده از آن می‌تواند در سازمان‌ها و صنایعی حائز اهمیت باشد که محصول‌های تولیدی آنها از قطعات متعددی تشکیل می‌شود. به‌طور کلی انتخاب تأمین‌کننده یک مسئله تصمیم‌گیری چندمعیاره است و روش‌های پیشنهاد شده در ادبیات مرتبط با این موضوع را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد: دسته اول، پژوهش‌هایی که تمرکز آنها بر بررسی و ارائه معیارهای انتخاب منبع تأمین و برآورد درجه اهمیت آنها از دیدگاه شرکت خریدار است که در آنها از مدل‌های وزنی که بر معیارهای ارزیابی تمرکز می‌کنند؛ مانند مدل امتیازبندی خطی، مدل تحلیل سلسله‌مراتبی یا مدل تحلیل شبکه‌ای استفاده می‌شود و دسته دوم، پژوهش‌هایی که بیشتر به شناسایی گزینه‌های مختلف تأمین‌کنندگان از طریق توسعه و به‌کارگیری روش‌های خاص مانند: تحلیل خوشه‌ای، سیستم‌های مبتنی بر استدلال موردگرا،

مدل‌های آماری، سیستم‌های پشتیبان تصمیم، تحلیل پوششی داده‌ها، تحلیل سلسله‌مراتبی، مدل‌های هزینه کل مالکیت، هوش مصنوعی و برنامه‌ریزی ریاضی (مانند برنامه‌ریزی خطی، عدد صحیح و چندهدفه) می‌پردازند [۱۶]؛ بنابراین کمتر به کل فرآیند انتخاب و تخصیص سفارش، به‌طور یکپارچه پرداخته شده است. در این پژوهش با نگاهی یکپارچه به کل فرآیند ارزیابی و انتخاب تأمین کننده به‌عنوان سیستم معنادار، مدلی ارائه می‌دهیم که در آن هر دو دسته از پژوهش‌های یادشده در نظر گرفته شده است. در این مدل ابتدا با توجه به شاخص‌های مناسب، به ارزیابی تأمین کنندگان پرداخته می‌شود و در ادامه با استفاده از مدل‌های برنامه‌ریزی ریاضی، مسئله انتخاب تأمین کننده و تخصیص، سفارش مدل می‌شود و به این ترتیب با نگاهی متفاوت در مقایسه با پژوهش‌های گذشته، مدل برنامه‌ریزی ریاضی را مبنای طراحی سیستم پشتیبان تصمیم مدل‌گرای خود قرار می‌دهیم. روش پژوهش دارای دو رویکرد توصیفی-مدلسازی ریاضی است. از نظر جمع‌آوری اطلاعات برای دستیابی به ادبیات و پیشینه‌ی تئوریک موضوع، پژوهش توصیفی است. نوع پژوهش نیز بنیادی-کاربردی است.

ادبیات پژوهش

مسئله انتخاب تأمین کننده مسئله‌ی جدیدی نیست و پژوهش‌های بسیاری درباره‌ی مباحث مفهومی و مدلسازی این نوع مسائل وجود دارد. در واقع پیش از ایجاد فلسفه مدیریت زنجیره‌تأمین، مقالات متعددی را می‌توان با عنوان انتخاب فروشنده یافت [۱]. قدسی‌پور و برین، مدل ریاضی غیرخطی برای انتخاب تأمین کنندگان برمبنای کاهش همزمان هزینه‌های موجودی را با در نظر گرفتن شرایط محدودیت ظرفیت طراحی و حل کرده‌اند. در این مدل پارامترهای مدت زمان تحویل، اثر کیفیت در میزان سفارش و شرایط تخفیف لحاظ نشده است. این مدل به کمک الگوریتمی در نرم‌افزار اکسل حل و جواب بهینه به‌دست آمده است [۱۳].

ارنست و کامراد، مدل ریاضی برنامه‌ریزی صفر و یک موجودی را در راستای انتخاب تأمین‌کننده با در نظر گرفتن پارامترهای مدت زمان تحویل و تقاضای احتمالی توسعه داده‌اند. در این مدل شرایط تخفیف و کیفیت محصولات لحاظ نشده است. جواب بهینه مدل با قوانین تعیین شده به کمک کوفیشتن واریانس به دست آمده است [۱۲].

تیسا، مدل ریاضی خطی برای بهینه‌سازی مقدار سفارش به تأمین‌کنندگان را با در نظر گرفتن شرایط تخفیف و هزینه‌های نگهداری و سفارش‌دهی توسعه داده است. در این مدل محدودیت ظرفیت، متغیر احتمالی مدت زمان تحویل لحاظ نشده است. همچنین این مدل حالت تصمیم‌گیری نداشته، فرض بر این است که تأمین‌کنندگان مورد نظر مشخص هستند. این مدل خطی توسط نرم‌افزار lingo حل شده است [۱۷].

وادها و رویندران، مدل ریاضی خطی برای انتخاب تأمین‌کنندگان و مقدار سفارش اقتصادی به هر یک را با در نظر گرفتن مدت زمان تحویل و کیفیت قطعی و ثابت و محدودیت ظرفیت توسعه داده‌اند. در این مدل هزینه‌ها بر مبنای هزینه‌های موجودی نیست.

این مدل توسط روش‌های برنامه‌ریزی آرمانی و چندهدفه حل شده است [۱۹]. با استفاده از مطالعه‌های بالا در ادبیات پژوهش و به کار بستن نتایج آنها، پژوهشگران مقاله بر این باورند که در حالت چندمحصولی و چندتأمین‌کننده، مدل جدیدی برای گرفتن تصمیم‌های درست و به‌هنگام باید وضع کرد که قادر باشد در انتخاب بهینه تأمین‌کنندگان به مدیران کمک لازم را کند؛ از این رو یک سیستم پشتیبان تصمیم برای اتخاذ تصمیم‌های دقیق‌تر در محیط تخفیفات چندگانه که در آن استفاده از وام‌های موجود برای جبران محدودیت بودجه نیز لحاظ شده است، ارائه می‌شود.

معیارهای انتخاب تأمین‌کننده

در پژوهش‌های انجام شده در زمینه انتخاب تأمین‌کنندگان، معیارهای مختلفی در نظر گرفته شده است. در سال ۱۹۶۶، دیکسون، با ارسال ۲۷۳ پرسشنامه برای مدیران خرید در کانادا و ایالات متحده، ۲۳ معیار ارزیابی تأمین‌کننده را ارائه کرد به گونه‌ای که کیفیت،

قیمت و عملکرد تحویل به عنوان مهم ترین معیارها در این باره شناسایی شدند. موقعیت و محیط صنعتی مربوطه اهمیت این معیارها را مشخص می کند ولی این معیارها همچنان به عنوان معیارهای کلیدی در این رابطه از اهمیت بالایی برخوردار هستند [۹].

وبر و همکارانش نیز با بررسی ۷۴ مقاله به این نتیجه رسیده اند که معیارهای قیمت، تحویل و کیفیت به ترتیب در ۸۰٪، ۵۹٪ و ۵۴٪ این مقاله ها به عنوان معیارهای انتخاب تأمین کننده در نظر گرفته شده اند. نتیجه گیری وبر شامل این نکات است: انتخاب تأمین کننده یک مسئله چندمعیاری است و اولویت معیارها به موقعیتها و استراتژی های خرید وابسته است. همچنین نتیجه گرفتند، هر سازمانی برای انتخاب تأمین کنندگان خود معیارهای خاص خود را در نظر می گیرد [۲۱].

انواع تخفیفات

دلیل استفاده از طرح های تخفیفاتی، ناشی از این حقیقت است که خریداران به خرید مقادیر بیشتر تشویق شوند و هزینه های زنجیره تأمین کاهش یابد. خریداران باید تصمیم گیرند که چه مقدار سفارش به هر تأمین کننده تخصیص دهند تا از تخفیفات پیشنهادی آنها بهره مند شوند. به طور کلی سه نوع شرایط تخفیف متداول وجود دارد که عبارتند از:

تخفیف مقداری کلی: در این نوع تخفیف تعدادی نقاط شکست قیمت وجود دارد و با افزایش اندازه سفارش، قیمت خرید برای تمام مقادیر خریداری شده کاهش می یابد.

تخفیف مقداری نموی: در این نوع تخفیف نیز مشابه قبلی، تعدادی نقاط شکست وجود دارد، با این تفاوت که قیمت در هر محدوده شامل تمام اقلام نمی شود و به اقلامی که در هر بازه شکست قرار می گیرند، قیمت پیشنهادی همان بازه تخصیص داده می شود.

تخفیف بر روی ارزش کل خرید: در این نوع تخفیف که در حالت چند محصولی معنادار است، صرف نظر از ترکیب مقادیر خریداری شده از هر محصول، براساس کل مبلغ خرید، تخفیف پیشنهاد می شود.

ضرورت طراحی سیستم پشتیبان تصمیم برای انتخاب تأمین کننده

سیستم پشتیبان تصمیم، سیستمی است که با استفاده از منابع انسانی و قابلیت‌های کامپیوتر، مدیر را در حل مسائل پیچیده (مسائل نیمه‌ساخت یافته و ساختار نیافته) کمک می‌کند و کیفیت تصمیم را بهبود می‌بخشد [۱]. به طور کلی یک DSS^۱ بر اساس تقسیم‌بندی توربان^۲ می‌تواند شامل پنج جزء اصلی زیر باشد که عبارتند از:

۱. زیرسیستم مدیریت داده‌ها: شامل پایگاه داده و سیستم مدیریت پایگاه داده است. طبیعی است که هر DSS برای انجام پردازش‌های خود نیاز به داده‌ها و اطلاعات دارد.
۲. زیرسیستم مدیریت مدل: مدل‌ها یکی از اجزای کلیدی بسیاری از DSSها هستند. این زیرسیستم می‌تواند شامل مجموعه‌ای از مدل‌های ریاضی و تحلیلی مانند مدل‌های بهینه‌سازی، آماری، مالی و ... باشد.
۳. زیرسیستم مدیریت پایگاه دانش: سیستمی متشکل از پایگاه دانش و ابزارهای مختلف هوش مصنوعی (مانند سیستم‌های خبره، شبکه‌های عصبی، بینایی کامپیوتری و ...) که از دانش موجود در پایگاه دانش برای انجام استنتاج‌های مربوطه استفاده می‌کنند.
۴. زیرسیستم رابط کاربر: برای ارتباط با کاربر و گرفتن دستورهای او به کار می‌رود.
۵. خود کاربر: کاربر هم به‌عنوان بخشی از سیستم در نظر گرفته می‌شود [۱۸]؛ از این رو با توجه به اهمیت مسئله خرید در زنجیره تأمین و لزوم تصمیم‌گیری درست و به‌هنگام برای انتخاب بهترین تأمین‌کنندگان بر اساس معیارهای منتخب و ویژگی‌های کالای موردنظر، ضروری است سیستم پشتیبان تصمیمی ارائه شود تا تصمیم‌گیرندگان را در جهت اهداف استراتژیک خرید، پشتیبانی کند و منجر به بهبود کیفیت تصمیمات، صرفه‌جویی در زمان و هزینه و افزایش کارایی و اثربخشی شود؛ زیرا انتخاب نادرست تأمین‌کننده می‌تواند عواقب جدی را برای کل زنجیره تأمین به همراه داشته باشد [۳]. در مدل ارائه شده در این پژوهش، کلیه اجزای یک سیستم پشتیبان تصمیم در نظر گرفته شده است. معیارها و میزان اهمیت هر یک از آنها به همراه اطلاعات اولیه

1. Decision support system

2. Turban

تأمین کنندگان، متغیرها و ورودی‌های این مدل را تشکیل می‌دهند. این اطلاعات در زیرسیستم مدیریت مدل (مدل ریاضی چندهدفه) پردازش می‌شود و خروجی‌های این سیستم، تأمین کنندگان برگزیده و سفارش‌های تخصیص داده شده به هر یک از آنها است. پایگاه داده این سیستم پشتیبان تصمیم نیز شامل تأمین کنندگان و اطلاعات مربوط به آنها است که به روز نگه داشته می‌شود.

معرفی مدل پژوهش

بیشتر پژوهش‌های انجام شده در حوزه انتخاب تأمین کننده برای موقعیت‌های خرید تک-محصولی طراحی شده‌اند و معمولاً به دلیل جلوگیری از پیچیده شدن مدل و محاسبات ریاضی، تخفیفات نادیده گرفته شده، یا تنها یک نوع تخفیف در نظر گرفته می‌شود؛ در حالی که در واقعیت، تأمین کنندگان می‌توانند شرایط تخفیف دلخواه و سایر مشخصات خود را اعلام کنند و خریدار با توجه به موقعیت خود بهترین گزینه‌ها را انتخاب کند. به همین منظور در این مقاله به طور همزمان هر سه نوع تخفیف در نظر گرفته شده است.

مسئله‌ای که در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته است به شرح زیر است:

"سازمانی قصد دارد اقلام مورد نیاز خود را از چند تأمین کننده، تأمین کند. هر تأمین کننده می‌تواند یک یا چند قلم را به طور همزمان ارائه دهد و مجاز است تخفیف دلخواه خود را انتخاب کند. بودجه خریدار نیز ممکن است برای خرید اقلام مورد نیاز کافی نباشد که در این صورت می‌تواند از وام بانکی با نرخ بهره معین استفاده کند."

اطلاعات تأمین کنندگان و اقلامی که ارائه می‌دهند در پایگاه داده DSS، ذخیره می‌شود. ابتدا براساس معیارهای اولیه، توانمندی تأمین کنندگان از زوایای مختلف ارزیابی شده، امتیاز هر تأمین کننده محاسبه می‌شود تا سفارش‌ها در مرحله بعد به توانمندترین تأمین کنندگان تخصیص داده شود. کلیه مراحل مدل پیشنهادی بدین شرح است: (کلیه مراحل این مدل سیستماتیک در نمودار شماره (۱) ترسیم شده است).

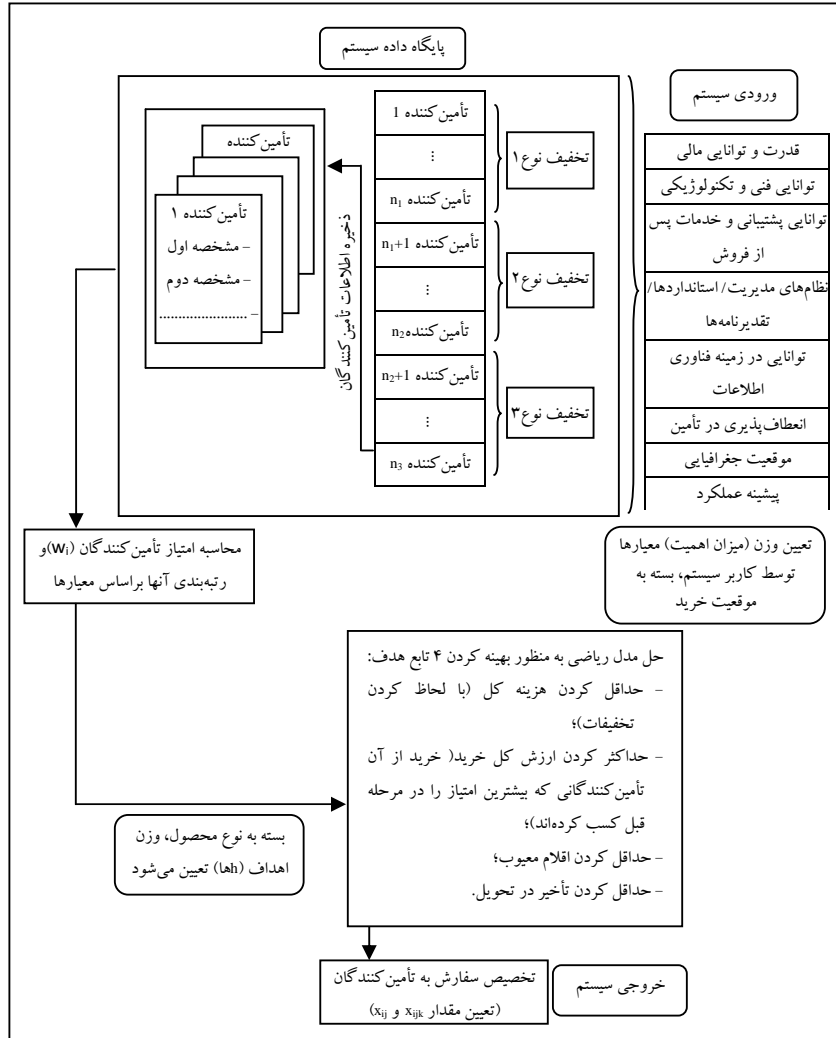
فاز اول

۱. انتخاب معیارهای ارزیابی اولیه از لیست پیشنهادی و تعیین میزان اهمیت آنها توسط کاربر سیستم با توجه به موقعیت خرید.
۲. جمع آوری و ذخیره سازی اطلاعات تأمین کنندگان در ارتباط با معیارهای مرحله قبل و نوع اقلام و نوع تخفیفی که ارائه می دهند.
۳. محاسبه امتیاز هر یک از تأمین کنندگان با توجه به نتایج دو مرحله قبل.

فاز دوم

۱. در نظر گرفتن اهداف و محدودیت های مسئله در قالب یک مدل برنامه ریزی ریاضی مرکب عدد صحیح و صفر و یک؛
۲. تعیین میزان اهمیت توابع هدف با توجه به موقعیت خرید و نوع اقلام؛
۳. بهینه سازی مدل چند هدفه تا حد ممکن با استفاده از الگوریتم ژنتیک برای تخصیص مقدار بهینه سفارش به تأمین کنندگانی که با توجه به معیارهای انتخابی، امتیاز بالاتری کسب کرده اند.

نمودار ۱. نمودار مدل پیشنهادی

فاز اول مدل: انتخاب معیارهای مناسب و محاسبه امتیاز هر تأمین کننده

تأمین کنندگان نقاط قوت و ضعف متعددی دارند که نیاز است قبل از خرید و تنظیم قرارداد، توسط خریدار ارزیابی شوند و امتیاز هر تأمین کننده محاسبه شود. برای ارزیابی تأمین کنندگان لازم است معیارها و فاکتورهای مختلفی در نظر گرفته شوند که در واقع داده‌های ورودی برای ارزیابی هستند و با توجه به آن می‌توان به انتخاب تأمین کنندگان پرداخت [۴]. از آنجا که این مدل برای صنعت خاصی طراحی نشده؛ از این رو براساس مطالعه‌های انجام شده و استخراج و دسته‌بندی معیارهای معرفی شده در پژوهش‌های قبلی، پرکاربردترین معیارها به‌عنوان معیارهای مبنا در صنایع مختلف برای ارزیابی توانمندی تأمین کنندگان ارائه شده است. معیارهای پیشنهادی به صورت فرمی که بخشی از آن در نمودار شماره (۲) نشان داده شده است؛ در اختیار تصمیم گیرنده قرار داده می‌شود تا با توجه به موقعیت و استراتژی خرید تکمیل شود. خروجی این فرم تکمیل شده به‌عنوان وزن یا اهمیت معیارها برای محاسبه امتیاز هر تأمین کننده استفاده می‌شود. معیارها و زیرمعیارهای آن به طور کامل عبارت هستند از:

- قدرت و توانایی مالی: شامل سهم بازار، دارایی ثابت و درآمد ناخالص سالانه؛
- توانایی فنی و تکنولوژیکی: شامل تعداد پرسنل و کارشناسان فنی مرتبط، دارا بودن سیستم برنامه‌ریزی و کنترل پروژه، سطح دانش و تکنولوژی تولید و ماشین‌آلات و تجهیزات ساخت، دارا بودن امکانات و تجهیزات کنترل کیفی و بازرسی قطعات؛
- توانایی پشتیبانی و خدمات پس از فروش: شامل دارا بودن سیستم رسیدگی به شکایت‌ها، توان ارائه تضمین کیفیت محصولات (گارانتی)، ضمانت محموله‌های ارسالی با بیمه حمل و نقل، متوسط زمان رسیدگی به مشکلات؛
- نظام‌های مدیریت / استانداردها / تقدیرنامه‌ها: شامل داشتن استانداردهای ملی و بین‌المللی برای محصول‌های قابل ارائه، داشتن سیستم مدیریت کیفیت (ISO 9000)، داشتن سیستم مدیریت زیست محیطی (ISO 14000)، داشتن سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای (OHSES 18000)، داشتن سایر نظام‌ها و سیستم‌ها و تقدیرنامه‌ها؛

- توانایی در زمینه فناوری اطلاعات: شامل دارا بودن سیستم‌های ارتباطی و اطلاعاتی مناسب برای سفارش و پیگیری سفارش به صورت اینترنتی؛
- انعطاف پذیری در تأمین: شامل انعطاف پذیری در زمان تحویل، انعطاف پذیری در تعداد سفارش؛
- موقعیت جغرافیایی: شامل دوری و نزدیکی تأمین کننده به خریدار؛
- پیشینه عملکرد: شامل شهرت و اعتبار در کسب و کار، سطح رضایت مشتریان (خریداران) قبلی، سابقه همکاری و میزان آشنایی تأمین کننده با خریدار، سابقه کار در حوزه تخصصی مربوطه.

اهمیت معیارها									معیارها	
9	8	7	6	5	4	3	2	1		
شماره معیار		مهم		نرمال		کم اهمیت		بسیار کم اهمیت		
قدرت و توانایی مالی										
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	سهام بازار (درصد)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	دارایی ثابت
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	درآمد ناخالص سالانه (فروش سالانه)
توانایی فنی و تکنولوژیکی										
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	تعداد پرسنل و کارشناسان فنی مرتبط
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	دارا بودن سیستم برنامه ریزی و کنترل پروژه
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	سطح دانش و تکنولوژی تولید و ماشین آلات و تجهیزات ساخت
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	دارا بودن امکانات و تجهیزات کنترل کیفی و بازرسی قطعات

نمودار ۲. فرم تعیین میزان اهمیت معیارهای ارزیابی اولیه توانمندی تأمین کنندگان

سپس اطلاعات تأمین کنندگانی که اعلام آمادگی کرده‌اند، در زمینه معیارهای انتخابی، نوع ارقام و نوع تخفیفی که ارائه می‌دهند، در فرمی که بخشی از آن در نمودار شماره (۳) نشان داده شده است، تکمیل می‌شود. این اطلاعات در پایگاه داده سیستم، ثبت و نگهداری می‌شود و در دوره‌های بعدی تصمیم‌گیری قابل به‌روز رسانی است.

تعدادی از این معیارها به صورت کمی و تعدادی به صورت کیفی هستند که با استفاده از نظریه فازی به مقادیر کمی معادل تبدیل گشته، پس از نرمال سازی کلیه مقادیر، برای محاسبه امتیاز نهایی هر تأمین کننده استفاده می شود.

The screenshot shows a web-based form with the following sections:

- اطلاعات عمومی تامین کننده** (General Information of Supplier):
  - کد شرکت (Company Code)
  - نام شرکت (Company Name)
  - تلفن (Phone)
  - E-mail
- محصولات قابل ارائه توسط تامین کننده** (Products available from the supplier):
  - محصول 1 (Product 1)
  - محصول 2 (Product 2)
  - محصول 3 (Product 3)
  - محصول 4 (Product 4)
  - محصول 5 (Product 5)
  - محصول 6 (Product 6)
  - محصول 7 (Product 7)
  - محصول 8 (Product 8)
  - محصول 9 (Product 9)
  - محصول 10 (Product 10)
- قدرت و توانایی مالی** (Financial Power and Capability):
  - سهم بازار (درصد) (Market Share (Percentage))
  - دارایی ثابت (میلیارد ریال) (Fixed Assets (Billion Rials))
  - درآمد ناخالص سالانه (فروش سالانه) (Annual Gross Revenue (Annual Sales))
- توانایی فنی و تکنولوژیکی** (Technical and Technological Capability):
  - تعداد پرسنل و کارشناسان فنی مرتبط (Number of related technical staff and experts)
  - دارا بودن سیستم برنامه ریزی و کنترل پروژه (Having a project planning and control system) - Radio buttons: ندارد (None), دارد (Yes)

نمودار ۳. فرم جمع آوری اطلاعات تأمین کنندگان

فاز دوم مدل: بهینه کردن اهداف مسئله و تخصیص مقدار مناسب سفارش برخلاف پژوهش‌های کیفی در زمینه انتخاب تأمین کننده که بسیار فراوان است، پژوهش‌هایی که در این زمینه مبتنی بر رویکردهای تصمیم‌گیری کمی یا ریاضی هستند تا سال‌های اخیر کمابیش محدود بوده است [۱۵]. در این بخش با استفاده از اطلاعاتی که در پایگاه داده سیستم درباره‌ی تأمین کنندگان ثبت و ذخیره شده است و با در نظر گرفتن محدودیت ظرفیت تولید تأمین کنندگان و محدودیت بودجه خریدار و جبران آن با وام‌های موجود و سایر شرایط اعلام شده از طرف خریدار، اهداف مدل تصمیم تا حد ممکن بهینه می‌شوند؛ یعنی مشخص می‌شود کدام اقلام از کدام تأمین کنندگان و به چه مقدار خریداری شود تا کلیه اهداف خرید به‌طور نسبی تحقق یابد. مدل ریاضی چندهدفه

پیشنهادی که در واقع هسته اصلی DSS مدل گرای طراحی شده را تشکیل می دهد، یک مدل برنامه ریزی مرکب عدد صحیح است که شامل چهار هدف حداقل کردن هزینه کل با توجه به انواع شرایط تخفیف و محدودیت بودجه، حداکثر کردن ارزش کل خرید، حداکثر کردن کیفیت (حداقل کردن اقلام معیوب) و حداقل کردن زمان تأخیر است. بنابراین ابتدا از تصمیم گیرنده یا همان کاربر سیستم خواسته می شود، با توجه به نوع اقلام و موقعیت خرید میزان اهمیت هر یک از توابع هدف (h) را تعیین کند تا بتوان آن را به یک مدل تک هدفه تبدیل کرد. سپس مدل به دست آمده با استفاده از الگوریتم ژنتیک حل می شود. دلیل استفاده از روش وزن دهی برای حل مسئله این است که کاربر سیستم بتواند در موقعیت های مختلف خرید و با توجه به نوع اقلام مورد نیاز به پاسخ های منطقی و بهینه دست یابد و مقادیر مناسب را به تأمین کنندگان سفارش دهد.

مفروضات مسئله

- مدل ریاضی ارائه شده در این پژوهش با توجه به فرضیه های زیر طراحی و حل شده است:
۱. خریدار می تواند اقلام مورد نیاز خود را به طور همزمان خریداری کند (چند محصولی)؛
  ۲. هر قلم ممکن است از یک یا چند تأمین کننده خریداری شود (چند منبعی)؛
  ۳. هر تأمین کننده می تواند فقط یکی از سه نوع تخفیف را به دلخواه ارائه دهد؛
  ۴. هر تأمین کننده ممکن است از میان اقلام مورد نیاز خریدار، یک قلم، چند قلم و یا تمامی آنها را تولید کند؛
  ۵. مجموع مقادیر خریداری شده از تأمین کنندگان به ازای هر قلم، بیشتر از مقدار تقاضای آن محصول از طرف خریدار است؛
  ۶. خریدار با محدودیت بودجه مواجه است و می تواند از وام با بهره معین استفاده کند و سیستم با در نظر گرفتن چنین شرایطی و با توجه به بهره وام، تابع هدف هزینه را حداقل می کند؛
  ۷. مقادیر تقاضای هر قلم و مقادیر خریداری شده اعداد صحیح هستند؛

۸. مدل ارائه شده یک برنامه ریزی مرکب عدد صحیح و صفر و یک است.

در این مدل ریاضی پارامترهای تصمیم گیری مسئله عبارتند از :

i : شاخص تأمین کنندگان؛

z : شاخص محصولها؛

k : شاخص بازه های تخفیف؛

N : تعداد کل تأمین کنندگان ؛

n_1 : تعداد تأمین کنندگانی که تخفیف نوع اول را ارائه می دهند؛

$n_2 - n_1$: تعداد تأمین کنندگانی که تخفیف نوع دوم را ارائه می دهند ؛

$n_3 - n_2$: تعداد تأمین کنندگانی که تخفیف نوع سوم را ارائه می دهند؛

k_{ij} : تعداد سطوح تخفیفی که تأمین کننده i برای محصول z ارائه می دهد ($i=1,2,\dots, n_2$)

k_i : تعداد سطوح تخفیفی که تأمین کننده i ارائه می دهد ($i=n_2+1,\dots,n_3$)

p_{ij} : قیمت پیشنهادی تأمین کننده i برای محصول z ؛

T_{ijk} : درصد تخفیف ارائه شده برای محصول z در سطح k ام توسط تأمین کننده i

($i=1,2,\dots,n_2$)

T_{ik} : درصد تخفیف ارائه شده در سطح k ام توسط تأمین کننده i ($i=n_2+1,\dots,n_3$)

a_{ijk} : مرز(مقداری) پایین بازه تخفیف k ام، پیشنهاد تأمین کننده i ($i=1,2,\dots, n_2$) برای

محصول z ؛

b_{ijk} : مرز(مقداری) بالای بازه تخفیف k ام، پیشنهاد تأمین کننده i ($i=1,2,\dots, n_2$) برای

محصول z ؛

e_{ik} : مرز(ریالی) پایین بازه تخفیف k ام، ارائه شده پیشنهاد تأمین کننده i ($i=n_2+1,\dots, n_3$)

f_{ik} : مرز(ریالی) بالای بازه تخفیف k ام، ارائه شده پیشنهاد تأمین کننده i ($i=n_2+1,\dots, n_3$)

v_{ik} : ارزش کل خرید، از تأمین کننده i در سطح تخفیف k ، ($i=n_2+1,\dots, n_3$)

w_i : امتیاز محاسبه شده تأمین کننده i در فاز اول مدل q_{ij} : درصد اقلام معیوب تأمین کننده i

برای محصول z ؛

- t_{ij} : درصد اقلامی از محصول z که توسط تأمین کننده i با تأخیر تحویل داده می شوند؛
- Q_j : حداکثر درصد اقلام معیوب قابل قبول از محصول z از طرف خریدار؛
- T_j : حداکثر درصد تأخیر قابل قبول از محصول z از طرف خریدار؛
- D_j : کل میزان تقاضای خریدار از محصول z ؛
- C_{ij} : ظرفیت تولید تأمین کننده i برای تولید محصول z ؛
- h_1 تا h_4 : میزان اهمیت هر یک از اهداف؛
- I : نرخ بهره وام بانکی؛
- B : بودجه خریدار برای خرید کل محصولات مورد نیاز؛
- و متغیرهای تصمیم مسئله نیز عبارتند از:
- x_{ijk} : مقدار محصول z که از تأمین کننده i ($i=1,2,\dots, n_2$) در سطح تخفیف k خریداری می شود (عدد صحیح)؛
- x_{ij} : مقدار محصول z که از تأمین کننده i ($i=n_2+1,\dots, n_3$) خریداری می شود (عدد صحیح)؛
- y_{ijk} : متغیر صفر و یک، اگر محصول z از تأمین کننده i ($i=1,2,\dots, n_2$) در فاصله تخفیف k خریداری شود، برابر یک، و گرنه برابر صفر؛
- u_{ik} : متغیر صفر و یک، اگر ارزش کل خریداری شده از تأمین کننده i ($i=n_2+1,\dots, n_3$) در فاصله تخفیف k قرار گیرد، برابر یک، و گرنه برابر صفر؛
- S : متغیر صفر و یک مربوط به وام بانکی، اگر هزینه کمتر از بودجه باشد، برابر صفر و اگر هزینه بیشتر از بودجه باشد و نیاز باشد مابقی هزینه را وام بگیریم، برابر یک؛
- مدل ریاضی ارائه شده در این پژوهش بدین صورت است:

$$\begin{aligned} \min z_1 = \mathbf{h}_1 \times & \left(\sum_{i=1}^{n_1} \sum_{j=1}^m \sum_{k=1}^{k_{ij}} x_{ijk} p_{ij} (1 - r_{ijk}) + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} \sum_{j=1}^m \sum_{k=2}^{k_{ij}} (p_{ij}(x_{ijk} - \right. \\ & \left. y_{ijk} b_{ijk-1})(1 - r_{ijk}) \right. \\ & \left. + y_{ijk} \sum_{g=1}^{k-1} p_{ij}(b_{ijg} - b_{ijg-1})(1 - r_{ijg})) + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} \sum_{j=1}^m p_{ij}(x_{ij1} - y_{ij1} a_{ij1})(1 - r_{ij1}) \right) \end{aligned} \quad (1)$$

$$+ \sum_{i=n_2+1}^{n_3} \sum_{k=1}^{k_i} v_{ik} (1 - r_{ik}) u_{ik} \times (1 + S \times I) - (B \times S \times I)$$

$$\max z_2 = \mathbf{h}_2 \times \left(\sum_{i=1}^{n_2} \sum_{j=1}^m \sum_{k=1}^{k_{ij}} w_i x_{ijk} + \sum_{i=n_2+1}^{n_3} \sum_{j=1}^m w_i x_{ij} \right) \quad (2)$$

$$\min z_3 = \mathbf{h}_3 \times \left(\sum_{i=1}^{n_2} \sum_{j=1}^m \sum_{k=1}^{k_{ij}} q_{ij} x_{ijk} + \sum_{i=n_2+1}^{n_3} \sum_{j=1}^m q_{ij} x_{ij} \right) \quad (3)$$

$$\min z_4 = \mathbf{h}_4 \times \left(\sum_{i=1}^{n_2} \sum_{j=1}^m \sum_{k=1}^{k_{ij}} t_{ij} x_{ijk} + \sum_{i=n_2+1}^{n_3} \sum_{j=1}^m t_{ij} x_{ij} \right) \quad (4)$$

s.t:

$$v_{ik} = \sum_{j=1}^m p_{ij} x_{ij} \quad \forall i = n_2+1, \dots, n_3, \quad \forall k = 1, \dots, k_i \quad (5)$$

$$\sum_{i=1}^{n_2} \sum_{k=1}^{k_{ij}} q_{ij} x_{ijk} + \sum_{i=n_2+1}^{n_3} q_{ij} x_{ij} \leq T_j D_j \quad \forall j = 1, \dots, m \quad (6)$$

$$\sum_{i=1}^{n_2} \sum_{k=1}^{k_{ij}} t_{ij} x_{ijk} + \sum_{i=n_2+1}^{n_3} t_{ij} x_{ij} \leq T_j D_j \quad \forall j = 1, \dots, m \quad (7)$$

$$\begin{aligned} & \left(\sum_{i=1}^{n_1} \sum_{j=1}^m \sum_{k=1}^{k_{ij}} x_{ijk} p_{ij} (1 - r_{ijk}) + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} \sum_{j=1}^m \sum_{k=2}^{k_{ij}} (p_{ij}(x_{ijk} - y_{ijk} b_{ijk-1})(1 - r_{ijk}) + \right. \\ & \left. y_{ijk} \sum_{g=1}^{k-1} p_{ij}(b_{ijg} - b_{ijg-1})(1 - r_{ijg})) + \sum_{i=n_1+1}^{n_2} \sum_{j=1}^m p_{ij}(x_{ij1} - y_{ij1} a_{ij1})(1 - r_{ij1}) + \right. \\ & \left. \sum_{i=n_2+1}^{n_3} \sum_{k=1}^{k_i} v_{ik} (1 - r_{ik}) u_{ik} \right) \geq BS \end{aligned} \quad (8)$$

$$\sum_{i=1}^{n_2} \sum_{k=1}^{k_{ij}} x_{ijk} + \sum_{i=n_2+1}^{n_3} x_{ij} \geq D_j \quad \forall j = 1, \dots, m \quad (9)$$

$$\sum_{k=1}^{k_{ij}} x_{ijk} \leq C_{ij} \quad \forall_i = 1, \dots, n_2, \quad \forall_j = 1, \dots, m \quad (10)$$

$$x_{ij} \leq C_{ij} \quad \forall_i = n_2 + 1, \dots, n_3, \quad \forall_j = 1, \dots, m \quad (11)$$

$$a_{ijk} y_{ijk} \leq x_{ijk} \leq b_{ijk} y_{ijk} \quad \forall_i = 1, \dots, n_2, \quad \forall_j = 1, \dots, m, \quad \forall_k = 1, \dots, k_{ij} \quad (12)$$

$$e_{ik} u_{ik} \leq v_{ik} \leq f_{ik} u_{ik} \quad \forall_i = n_2 + 1, \dots, n_3, \quad \forall_k = 1, \dots, k_i \quad (13)$$

$$\sum_{k=1}^{k_{ij}} y_{ijk} \leq 1 \quad \forall_i = 1, \dots, n_2, \quad \forall_j = 1, \dots, m \quad (14)$$

$$\sum_{k=1}^{k_i} u_{ik} \leq 1 \quad \forall_i = n_2 + 1, \dots, n_3, \quad \forall_j = 1, \dots, m \quad (15)$$

در مدل ریاضی ارائه شده، تابع هدف اول، نشان دهنده‌ی حداقل کردن هزینه کل با در نظر گرفتن انواع تخفیف و کمبود بودجه است. تابع هدف دوم، نشان دهنده‌ی حداکثر کردن ارزش کل خرید است؛ هدف این تابع تخصیص مقادیر سفارش به تأمین کنندگانی است که بیشترین امتیاز را در مرحله اول به دست آورده‌اند. تابع هدف سوم، نشان دهنده‌ی حداقل کردن اقلام معیوب یا به گفته‌ای حداکثر کردن کیفیت است. تابع هدف چهارم، نشان دهنده‌ی حداقل کردن تأخیرات است؛ هدف این تابع برآورده کردن احتیاج‌های خریدار با کمترین تأخیرات زمانی است. فرمول شش تا پانزده نیز محدودیت‌های مسئله را نشان می‌دهند.

مطالعه موردی شرکت امرسان

شرکت امرسان برای تولید محصولات با کیفیت و متناسب با نیاز مشتری، لازم است اقلام مورد نیاز خود را از تأمین کنندگانی مناسب تهیه و تأمین کند. در این بین کمپرسور، موتور-فن و ترموستات به عنوان مهم‌ترین اقلام برای تولید محصولات شرکت هستند که با استفاده از سیستم پشتیبان تصمیم ارائه شده در این پژوهش، دپارتمان خرید شرکت امرسان می‌تواند ضمن برآورده کردن اهداف شرکت و تسهیل فرآیند خرید، تضمینی برای

انتخاب بهترین تأمین کنندگان و تخصیص مقادیر بهینه سفارش باشد. سه قلم مورد نظر یعنی کمپرسور، موتور فن و ترموستات به طور همزمان از تأمین کنندگان موجود خریداری می‌شوند؛ به گونه‌ای که به دلیل ظرفیت تولید محدود تأمین کنندگان و جلوگیری از وابسته شدن به تنها یک تأمین کننده و برای بهره‌گیری از مزایای تمام طرح‌های تخفیفاتی ارائه شده توسط هر یک از تأمین کنندگان از سیاست چندمنبعی استفاده می‌شود. شرکت امرسان می‌خواهد سه نوع محصول را با تقاضای مشخص و شرایط کیفیت و زمان معین (جدول شماره ۲) از سه تأمین کننده‌ای که هر یک نوع خاصی از تخفیف را ارائه می‌دهند و شرایط قیمت، بازه‌های تخفیف، کیفیت و زمان تحویل خود را اعلام کرده‌اند (جدول شماره ۴ و ۵)، خریداری کند. تأمین کننده اول، محصول یک و دو، تأمین کننده دوم، محصول دو و سه و تأمین کننده سوم، هر سه محصول را ارائه می‌دهند. این تأمین کنندگان با استفاده از معیارهای پیشنهادی در مدل ارزیابی شده‌اند و امتیاز آنها محاسبه شده، در جدول شماره (۳) نشان داده شده است.

جدول ۱. معرفی شماره هر قطعه یا مجموعه برای سهولت استفاده‌های بعدی

شماره اقلام	نام اقلام
۱	کمپرسور
۲	موتور فن
۳	ترموستات

جدول ۲. نیازمندی‌ها و شرایط اعلام شده از طرف خریدار

شرایط اعلام شده از طرف خریدار										
میزان تقاضا از هر محصول	درصد ارقام معیوب قابل قبول از هر محصول	درصد تأخیر قابل قبول از هر محصول			بودجه (B)	نرخ بهره وام (L)				
D ₁ = ۱۰۰	Q ₁ = ۱۰٪	T ₁ = ۵٪	T ₂ = ۵٪	T ₃ = ۵٪	۱۰۰۰	۰/۱				
D ₂ = ۱۰۰	Q ₂ = ۱۰٪									
D ₃ = ۲۰۰	Q ₃ = ۱۰٪									

جدول ۳. امتیاز هر تأمین کننده در فاز اول مدل

شماره تأمین کننده	اقلامی که هر تأمین کننده ارائه می دهد			نوع تخفیف	امتیاز حاصل از ارزیابی هر تأمین کننده (w)
	۱	۲	۳		
	۱	✓	✓		
۲		✓	✓	Incremental discount	۰/۲
۳	✓	✓	✓	total volume discount	۰/۳

جدول ۴. اطلاعات تأمین کنندگان

شماره تأمین کننده	ماتریس قیمت (p)			ماتریس درصد اقلام معیوب (q)			ماتریس درصد تحویل با تأخیر (t)			ماتریس ظرفیت (c)
	شماره محصول			شماره محصول			شماره محصول			
	۱	۲	۳	۱	۲	۳	۱	۲	۳	
۱	۵	۳		٪۲	٪۳		٪۲	٪۳		۵۰
۲	۲	۵		٪۱	٪۱		٪۲	٪۱		۱۵۰
۳	۴	۲	۶	٪۳	٪۴	٪۱	٪۴	٪۱	۱۰۰	۵۰

جدول ۵. شرایط و بازه های تخفیف تأمین کنندگان

شماره تأمین کننده	محصول ۱		محصول ۲		محصول ۳	
	بازه های مقداری تخفیف	درصد تخفیف	بازه های مقداری تخفیف	درصد تخفیف	بازه های مقداری تخفیف	درصد تخفیف
۱	X ₁₁₁	۰	X ₁₂₁	۲۰	X ₁₃₁	۰
	X ₁₁₂	۱۱	X ₁₂₂	۴۰	X ₁₃₂	۰/۰۵
	X ₁₁₃	۲۱	X ₁₂₃	۵۰	X ₁₃₃	۰/۱
۲	X ₂₁₁		X ₂₂₁	۱۰	X ₂₃₁	۰/۰۲
	X ₂₁₂		X ₂₂₂	۳۰	X ₂₃₂	۰/۰۷
	X ₂₁₃		X ₂₂₃	۵۰	X ₂₃₃	۰/۱۲
۳	بازه های ریالی تخفیف در مجموع برای کل محصولات خریداری شده از هر نوع تخفیف					
		۵۰۰		V ₃₁		۰/۰۳
		۱۰۰۰		V ₃₂		۰/۰۵
		۱۲۰۰		V ₃₃		۰/۱

پس از تعیین میزان اهمیت اهداف مسئله توسط کاربر سیستم و نرمال سازی اعداد، نتایج جدول شماره (۶) به دست می آید.

جدول ۶. میزان اهمیت اهداف

اهمیت (وزن)	اهداف
۰/۲۶۳۲	h ₁ هزینه
۰/۱۵۷۹	h ₂ کل ارزش خرید
۰/۲۶۳۲	h ₃ کیفیت
۰/۳۱۵۸	h ₄ زمان تحویل

داده های این مثال را در فرمول های یک تا پانزده مدل ارائه شده وارد کرده، مسئله را با استفاده از نرم افزار MATLAB حل کردیم. در این نرم افزار از دستور ga-Genetic Algorithm استفاده می شود. از میان راه حل های موجود برای تبدیل مسائل چندهدفه به مسائل تک هدفه؛ مانند روش های تبدیل تابع هدف به محدودیت، وزن دهی به اهداف، اولویت مطلق، معیار جامع، برنامه ریزی آرمانی و... به دلیل تناسب بیشتر روش "وزن دهی به اهداف" با سایر بخش های مدل طراحی شده، از این روش استفاده شده است. بنابراین بعد از هم مقیاس کردن ضرایب متغیرهای تصمیم در توابع هدف، با توجه به وزن های تعیین شده، چهار تابع هدف مسئله را با هم ترکیب کرده، از حاصل جمع آنها یک تابع هدف به دست می آید. برای دستیابی به پاسخ بهتر نیاز به تنظیم پارامترهایی مانند اندازه جمعیت، تعداد نسل، نوع برش و جهش است. بدین منظور با تغییر این پارامترها و مقایسه نتایج پاسخ های بهینه تابع هدف در هر حالت، دریافتیم که بهترین مقادیر برای این پارامترها عبارتند از:

Max generation=100
 Population size=30
 Crossover fraction=2
 Mutation Function=uniform
 Selection Function=roulette

پاسخ‌های بهینه، یعنی مقادیری که باید به ازای هر قلم به هر یک از تأمین کنندگان سفارش داده شود، به عنوان خروجی سیستم پشتیبان تصمیم طراحی شده، در جدول شماره (۷) نشان داده شده است.

جدول ۷. خروجی سیستم

مقادیر سفارش برای محصول ۳		مقادیر سفارش برای محصول ۲		مقادیر سفارش برای محصول ۱	
X_{33}	X_{232}	X_{223}	X_{123}	X_{31}	X_{113}
۱۰۰	۱۰۰	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰

نتیجه‌گیری و پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی

مونتازگران کالاهای صنعتی مدرن و پیچیده، باید در زمینه مدیریت تأمین کنندگان قطعه‌ها حساسیت بیشتری به خرج داده، در واقع برحسب استراتژیک یا عدم استراتژیک بودن قطعه موردنظر در فرآیند شکل‌دهی محصول نهایی به انتخاب تأمین کنندگان همت گمارند. شرکت‌هایی در آینده از مزیت نسبی رقابتی برخوردار خواهند بود که بتوانند در زمینه مدیریت تأمین کنندگان موفق‌تر از سایر رقبا عمل کنند؛ از این رو در پژوهش حاضر با نگاهی یکپارچه به کل فرآیند ارزیابی و انتخاب تأمین کننده به عنوان یک سیستم معنادار، مدلی ارائه شد که در آن ابتدا با توجه به شاخص‌های مناسب، به ارزیابی توانمندی اولیه تأمین کنندگان پرداختیم و بعد با استفاده از مدل ریاضی ارائه شده، به تخصیص مقادیر سفارش پرداختیم به گونه‌ای که کلیه اهداف خریدار برآورده شود و تمامی شرایط احتمالی مانند چندمحصولی، انواع تخفیف و کمبود بودجه در نظر گرفته شده است.

برای انجام پژوهش‌های آتی می‌توان در بخش مدل ریاضی، محدودیت‌های دیگری مانند دوره‌های مختلف خرید، مباحث موجودی و ... را نیز اضافه کرد. همچنین می‌توان سیستم ارائه شده در این پژوهش را در صنایع مختلف پیاده‌سازی کرد و نتایج آن را با صنعت مزبور مقایسه کرد. در فاز عملیاتی کردن این سیستم، پژوهشگران می‌توانند در زمینه‌هایی مانند طراحی سیستم پشتیبان تصمیم تحت‌وب؛ به گونه‌ای که اطلاعات موردنیاز از طریق

وبسایت شرکت از تأمین کنندگان دریافت شود و آنها نیز بتوانند امتیازها و نتایج روند ارزیابی خود را به صورت همزمان مشاهده کنند.

منابع

۱. جاذمی رضا، قیدرخلجانی جعفر، قدسی پور سیدحسن. مدل سازی مسئله چندهدفه انتخاب تأمین کننده با در نظر گرفتن همزمان منافع خریدار و تأمین کنندگان. نشریه تخصصی مهندسی صنایع ۱۳۸۹؛ ۴۴(۲): ۱۵۳-۱۶۸.
۲. جعفرنژاد احمد، باقری مسعود. طراحی سیستم پشتیبان تصمیم سلسله مراتبی برنامه ریزی تولید. فرهنگ مدیریت ۱۳۸۳؛ ۲(۶): ۸۳-۱۰۹.
۳. ربیع مسعود، آرمان محمدحسین. طراحی مدل انتخاب تأمین کننده در حالت دریافت آنی، دریافت همزمان از تأمین کنندگان و رویکرد کاهش تعداد تأمین کنندگان. دومین کنفرانس ملی لجستیک و زنجیره تأمین؛ ۱۳۸۵.
۴. رزمی جعفر، عقیقی منصوره، کرباسیان سعید. استفاده از روش جایگشت در مسائل تصمیم گیری انتخاب تأمین کننده. دومین کنفرانس ملی لجستیک؛ ۱۳۸۵.
۵. صادقی مقدم محمدرضا، مؤمنی منصور، نالیچگر سروش. برنامه ریزی یکپارچه تأمین، تولید و توزیع زنجیره تأمین با به کارگیری الگوریتم ژنتیک. نشریه مدیریت صنعتی ۱۳۸۸؛ ۱(۲): ۷۱-۸۸.
۶. فارسیجانی حسن، فرضی پور صائین رضا، ترابی پور سیدمحمدرضا. تبیین بررسی نقش فناوری اطلاعات بر عملکرد مدیریت زنجیره تأمین سرد در سازمان های کلاس جهانی، پژوهشی پیرامون صنایع غذایی. فصلنامه مدیریت فناوری اطلاعات ۱۳۹۰؛ ۳(۸): ۱۱۵-۱۳۲
۷. میرحیدری دانیال. طراحی یک سیستم پشتیبانی از تصمیم برای انتخاب و ارزیابی تأمین کنندگان براساس رویکرد فازی و به کمک الگوریتم ژنتیک. پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت دانشگاه علامه طباطبایی؛ ۱۳۸۷.

8. Aissaoui N., Haouari M., Hassini E. Supplier selection and order lot sizing modeling: A review. *Computers & operation research Journal* 2007; 34: 3516-3540.
9. Bei W., Wang S., Hu J., An analysis of Supplier Selection in Manufacturing Supply Chain Management. College of Computer and Information Management, IEEE; 2006.
10. De Boer L., Labro E., Morlacchi P. A review of methods supporting supplier selection. *European J. Purchasing & Supply Management* 2001.
11. Department of Industrial Engineering and Management, National Taipei University of Technology (2008). An integrated FANP-MOLP for supplier evaluation and order allocation. No. 1, Section, 3. August.
12. Ernst R., Kamrad B., Ord K. Delivery performance in vendor selection decisions. *European Journal of Operational Research* 2007; 176: 534-541.
13. Ghodspour S.H., Brien O. The total cost of logistics in supplier selection, under conditions of multiple sourcing, multiple criteria and capacity constraint. *Int. J. Production Economics* 2001; 73: 15-27.
14. Lambert D.M., Stock J.R., Sterling J.U. A gap analysis of buyer and seller perceptions of the importance of marketing mix attributes. *Educator Conference Proceeding Washington, DC*; 1990.
15. Lee A. H. I. A fuzzy supplier selection model with the consideration of benefits, opportunities, cost and risks. *Expert Systems with Applications*; 2008. doi: 10.1016/j.eswa.2008.01.045
16. Lin R. An integrated FANP-MOLP for supplier evaluation and order allocation. *Applied Mathematical Modeling Journal* 2009; 33: 2730-2736
17. Tsai J. An optimization approach for supply chain management models with quantity discount policy. *European Journal of operation Research* 2007; 177: 982-994
18. Turban E. *Decision support systems and intelligent systems*. Prentice Hall; 2001.
19. Vijay Wadhwa A., Ravindran R. Vender selection in outsourcing. *Computer and Operation Research Journal*, 2007; 34: 3725-3737
20. Wang J., Li H., Developing a decision Model for Supplier Selection. School of Management Dalian University of Technology Dalian 116024 P.R.China, IEEE; 2007.

21. Weber C.L., Current J.R., Benton W.C.. Vender selection criteria and method. *European Journals of Operation research* 1991; 50: 2-18.
22. Wei S., Zhang J., Li Z., A supplier-selecting system using a neural network. *IEEE International Conference on Intelligent Processing Systems*; 1997; 469-472.